

NOVICA

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX. V sredo 19. listopada (poznojesna) 1851. *List 47.*

Čigavo je blagó, ki o povodnjih po vodi priplava in ga kdo vjame?

Od več strani sedaj slišimo, da nekteri menijo, da, kar kdo po vodi vjame, je njegovo.

To je sila napéna in kriva misel, ker nobene take posvetne postave ni, ki bi to prilastenje dovolila, in ker je tudi zoper božjo zapoved in zoper kersansko ljubezin, ako se ptuje blagó lastniku ne poverne, če je lastnik znan, kterimu sliši.

Silna povodinj je raztergala po mnogih krajih fabrike, mline, hiše itd.; iz téh se dostikrat na tanjko vé, čigava je kakošna reč. Take in vse druge reči, od kterih se vé čigave so, skrivati, in jih ne nazaj dati znanimu lastniku, je kakor tatvína in poverh tega še clo posebno hudobna brezseróna tatvína, če se revežem, ktere je nesreča že tako hudo zadela, še to, kar bi lahko nazaj dobili, zataji in nazaj ne da.

Kakor o povodnjih se tudi ob ognju večkrat take atvine godé, da ljudjé, kar ognju otmejo, za svojo last spoznajo, „češ: če bi ne bil jez otél, bi bilo pa pogorelo“. Ravno taka hudobna misel se sliši tudi o povodnjih, „češ: če bi ne bil jez vzel, bi bilo šlo po vodi naprej!“

Ako bi to veljalo, bi še ne bilo varno, kadar hud veter piše, s klobukam na cesto iti; če nam piš klobuk vzame, ga zna kdo drug vjeti, rekoč: moj je; če bi ga ne bil jez vzel, bi znal Bog vé kam odnešen biti.

Za potrebno smo spoznali, tega opomniti, kernam je bilo povédaño, da je imenovana kriva misel med ljudmi, in da nekteri tudi po ti krivi misli ravnajo.

Vsak je dolžán po postavi in po vesti nazaj dati, kar je o povodnji vjel, ako vé ali se mu pové: čigavo da je.

Ako nobeniga gospodarja ne more zvediti, naj misli: da, kar mu je priplavalo, je revežem odplavalo — naj tedaj med reveže razdeli, če ni sam revež. —

Pravde za gojzde in pašnike.

Dostikrat je razdelitev občinskih pašnikov in gojzdov priporočena bila, in vonder večidel zastonj. Med poglavitnimi zadržki razdelitve so večkrat pravde za posest taciga sveta, ki se včasih dolgo vlečejo med kmeti in kmeti, med kmeti in soseskami, med soseskami in soseskami (od pravn med kmeti in grajšinami ne velja ta beseda). Veliko sovraštva, preganjanja, poškodovanja in veliko zgube in potrate premoženja iz takih pravn izhaja; občne skušnje so tú poterdile veljavo stariga pregovora: „Boljši revna pogodba (kumerna glihinga), kakor debela pravda“. De bi pač takošni pravdarji, če jim že za pravico in za ljubezin ni mar, saj bolj prevdarili, kaj jim je v dobiček in

kaj v škodo. De bi pa tudi tisti, kteri take pravde v roke dobé in jih vodijo, si bolj prizadeli, jih kar je moč brez ovinkov kmalo h koncu dognati!

Uzroki takih pravn so nar večkrat lakomnost ali krivčnost od ene ali druge ali od obéh strani, in uzroki njih dolgosti so večkrat premalo na tanjko razločene okolišine. Ni lahko pravica eniga za pašo ali les v ptujim spašniku ali gojzdu kterikrat gola sužnost za drugiga; to je, ako ima eden kako tako pravico v ptujim, je redko brez kaciga odplačila za družiga. Ali imajo kmetje in soseske križem pašé, to je, kakor eni pasejo po drugih svetu, tako drugi po unih zemlji. Ali je bil spašnik ali gojzd od začetka obojim enako v vlast ali v vžitik dan, in je tako vedno brez kake drugačne pogodbe ostal. Ali eni zato na drugim pašo imajo ali les sekajo, de jim pa nasprot v kakim delu pomagajo, na priliko, steljo ali derva pomagajo voziti. Ali je včasih kakošno plačilo v denarjih izgovorjeno bilo, ktero se je ob enem izplačalo, ali se vsako leto plačuje. Dostikrat pa po tem pravda pride, ker eni hočejo po ptujim pasti, sami pa po svojim ne pusté drugih; ali ker eni hočejo kak svet čisto za se obderžati, desiravno imajo drugi enake pravice do njega; ali eni nočejo več te pomoči ali tistiga plačila drugim skazati, kakor so popred navado imeli, in drugi jim zato tudi vžitek pašé ali lesa branijo; in pri vsim tem se kaka taka okolišina zamolči ali zataji. Na priliko je bila med dvema soseskama pravda zavoljo pašé; eni bi bili radi izgnali druge popolnoma iz pašé, ker so drugi predalječ živino pasli na svetu pervih; popred so imeli križem pašo, in drugi so pervim še pomagali steljo voziti, te okolišine ste pa v pravdi obe stranki zamolčale. V pravdi je na to prišlo skazati: ali so prvi iz svojiga sveta kterikrat v prejšnim času druge izgnali; to se pri križem paší gotovo ni dalo skazati in tedaj je bila drugim pravica pašé prisojena; vender sodba je dalj časa omahovala in negotova bila. Naj bi bila saj okolišina od križem pašé omenjena bila (ker za vožnjo ni bilo tako gotovo, ali je bila le iz prijaznosti ali po dolžnosti), in pravda bi bila hitro v kraji; vedili bi bili pravdni dohtarji za kaj se poganjati, in sodniki kako soditi; brez tega pa je bilo vse omahljivo. Pravda pa še ni razločena, ker pri vsim spričevanji vonder meje pašne pravice niso bile na tanko skazane; in drugi spet dalj pasejo, kakor prvi za pravico spoznajo. Vzela je že pravda le eni teh sosesk blizo 500 goldinarjev, in vonder ste obe soseski zdaj še na tem, kakor ste bile pred pravdo! Pri enaki pravdi med dvema drugima soseskama je nek že tudi le ena sama kakih 4 tisuč goldinarjev po vodi zmetala; — drugač se namreč od takiga izdajanja denarjev ne more reči, kakor de po vodi gré, ker pravde konca ni.

Naj bi več pravičnost in resničnost veljala, naj bi več prava ljubezin kraljevala, naj bi vsak